

17 ינואר, 2022

לכבוד

יורם שליאר – יו"ר הפ"י

הועד המרכזי

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל

שלום רב,

הנדון: חוות דעת ועדת האתיקה בנוגע לגבולות העיסוק של פסיכולוגים מומחים

בפנייתכם מתאריך 27.6.21 התבקשה ועדת האתיקה לתת את חוות דעתה בנושא גבולות העיסוק של פסיכולוגים מומחים מתחומי המומחיות השונים אשר רכשו לאחר קבלת המומחיות מיומנויות והכשרות נוספות בתחומים נוספים בפסיכולוגיה, מעבר לתחום מומחיותם.

ברקע פנייתכם עומדים, כפי שכתבתם, התיקון לחוק הפסיכולוגים (סעיף 9ב') משנת 2010, הקובע כי "לא ייתן פסיכולוג טיפול פסיכותרפויטי אלא אם הוא פסיכולוג מומחה", וסעיף 4 לכללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית) התשנ"ב – 1991 – דרישת מיומנות מקצועית, הקובע כי "לא יציע פסיכולוג ולא יבצע שירות הדורש מומחיות, מיומנות או הכשרה מיוחדת, אלא אם כן יש לו מומחיות, מיומנות או הכשרה כאמור למתן אותו שירות". וכן חוזר מנכ"ל משרד הבריאות משנת 2011 (עיסוק בפסיכותרפיה על ידי פסיכולוג מומחה), הקובע כי "כאשר בעל תואר מומחה פועל בתחום מומחיותו ונותן שירות בהתאם לייחוד הפעולה שלו או בהתאם לאוכלוסיית היעד הרלוונטית המייחדת את תחום מומחיותו, קיימת חזקה כי הוא בעל הכישורים להציע ולתת את כל השירותים הנדרשים ובכלל זה טיפול פסיכותרפויטי. חזקה שכזו אינה קיימת לגבי מומחה בתחום אחד הפועל בהקשר שמחוץ לתחום התמחותו".

כמו כן אתם מתייחסים לתת סעיף 2.2 לקוד האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל, 2017 – דרישה למיומנות מקצועית, הקובע כי: "מומחיות, מיומנות והכשרה של פסיכולוגים הן תנאי הכרחי לעריכת התערבויות פסיכולוגיות".

אתם מתארים בפנייתכם את המחלוקות הקיימות בקרב ציבור הפסיכולוגים בהקשר לפרשנות של סעיפים אלה, ובפרט השאלה האם כללי החוק וכללי האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים מתירים לפסיכולוגים לעסוק בתחומים מקצועיים שהם מחוץ לתחום מומחיותם, אם במהלך התקופה שלאחר קבלת מומחיותם רכשו מיומנות והכשרות מקצועיות נוספות שלא בתחום מומחיותם המקורי.

בראשית דברינו נדגיש, כי בהתאם לחוק הפסיכולוגים, התשל"ז – 1977, ובהתאם לתקנות הפסיכולוגים (אישור תואר מומחה), התשל"ט – 1979, הסמכות בנושא הנדון נתונה למנהל הכללי של משרד הבריאות ולמי שהוסמך על ידו לעניין תקנות אלה - הפסיכולוג הארצי והממונה על רישוי פסיכולוגים במשרד הבריאות.

גבי יונת בורנשטיין-
בר-יוסף, יו"ר
גבי שלומית בן-משה
ד"ר מיכה וייס
ד"ר אורלי קמפף-שרף
מר רימון לביא
גבי לימור מאירוביץ

במצורף לפנייתכם, קבלנו גם את חוות דעתו המשפטית של היועץ המשפטי של הפ"י, שגם אליו פנה הועד המרכזי באותה סוגיה. היועץ המשפטי סקר בחוות דעתו את הוראות החוק הקיימות כיום ואת ההיבטים החוקיים השונים של הנושא, והתייחס להבחנה בין **החזקה** הקבועה בחוק לעיסוק מקצועי של הפסיכולוג בתחום מומחיותו, לבין עבודת הפסיכולוג כשהוא פועל מחוץ לגבולות המומחיות, בהתאם למיומנויות ולהכשרות נוספות שרכש.

בסיכום דבריו קובע היועץ המשפטי, כי על פי חוות דעתו "הדין אינו אוסר על פסיכולוג מומחה לחרוג מתחום מומחיותו, ובלבד שיש לו מיומנות או הכשרה מתאימות לכך".

כמו כן הבהיר היועץ המשפטי, כי בהתאם לסעיף 4 לכללי הפסיכולוגים – אתיקה מקצועית, ככל שישנן פעולות הדורשות עפ"י חוק מומחיות מוכרת ספציפית, עלול פסיכולוג שעשה פעולה כזאת ואינו מחזיק באותה מומחיות ספציפית מוכרת, להיות חשוף לתלונה משמעותית לוועדת המשמעת של משרד הבריאות על "התנהגות בדרך שאינה הולמת את המקצוע".

דרישות קוד האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל (2017) בנושא של מומחיות, מיומנות ו/או הכשרה

התייחסות קוד האתיקה לנושא הנדון מופיעה כבר בפתיחת הקוד, בפרק "מקצוע הפסיכולוגיה", שם נקבע:

"המיומנויות המקצועיות של פסיכולוגים נרכשות בלמידה, בהכשרה ובהתמחות מקצועית פורמלית, וכן בהתעדכנות מתמדת במהלך שנות עבודתם. העיסוק בפסיכולוגיה מושתת על פיתוחן של מערכות אמון המחייבות פסיכולוגים לרמה גבוהה ביותר של שמירה על עקרונות ועל כללים של התנהגות מקצועית-אתית".

בהמשך מפורטים העקרונות והערכים המתייחסים לדמות המקצוע ולמידות הנדרשות מהפסיכולוגים. בתוכם עיקרון ג' לקוד האתיקה – **עבודה מקצועית-אתית**, העוסק בשמירה על רמה מקצועית גבוהה, ובכלל זה שמירה על גבולות העיסוק בהתאם לגבולות המומחיות, ההכשרה והידע המקצועי:

"פסיכולוגים נדרשים להתנהלות על פי אמות מידה ראויות של אתיקה, ידע ומיומנות מקצועית. עבודה זו דורשת מהם הכרה ברב-גונית המקצוע ובמגבלות הידע. פסיכולוגים יכירו בגבולות יכולותיהם האישיות, וכן בגבולות של התמחותם, הכשרתם ומיומנותם. הם יבינו את משמעות פעולותיהם וייטלו אחריות לפעולות שבהן נקטו. פסיכולוגים יהיו בעלי יכולת לנמק את פעולותיהם המקצועיות לעצמם, לעמיתיהם וללקוחותיהם".

לאחר פירוט הערכים והעקרונות המתייחסים לדמות המקצוע ולמידות האישיות הנדרשות מהפסיכולוג, מפורטים בקוד האתיקה הכללים המעשיים המורים לפסיכולוגים על ההתנהלות המקצועית-אתית הנדרשת מהם בהתערבויות המקצועיות.

חוות דעתה של ועדת האתיקה מתקיימת בתוך הגבולות שהחוק מתיר.

הוועדה מחווה דעתה כי כללי האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל, 2017, מכירים בחשיבות המשך תהליך הרחבת הידע המקצועי ורכישת הכשרה ומיומנויות ע"י הפסיכולוג המומחה, גם מחוץ לתחומי התמחותו של הפסיכולוג המומחה, כל עוד השימוש באלו עומד בעקרון הכללי של מקצועיות ראויה. לשם כך, עולה הצורך לוודא כי הידע, המיומנות וההכשרות אכן יירכשו בתהליך למידה שיבטיח רמה מקצועית ראויה, וכי השימוש בהם יעשה מתוך אחריות מקצועית, ובתנאי שאין בחוק הגדרה של ייחוד עיסוק לאותם תחומים.

בהקשר לכך יש להוסיף, כי בהתערבויות מקצועיות שיבצע החורגות מתחום מומחיותו (בהן אין לפסיכולוג חזקה מתוקף מומחיותו, כלשון החוק), יצטרך הפסיכולוג המומחה להוכיח, אם יידרש לכך, את הכישורים - הלמידה, ההכשרה או המיומנויות שנרכשו על ידו, המאפשרים לו ביצוע התערבויות אלו.

הוועדה ממליצה כי הגופים המקצועיים המובילים את נושא המומחיות וגבולות העיסוק של הפסיכולוגים בישראל יתנו דעתם על הסדרת הנושא של קביעת הקריטריונים הנדרשים לרכישת הכשרות ומיומנויות מקצועיות ראויות בתחומי העיסוק של פסיכולוגים מומחים גם מחוץ לתחומי מומחיותם, על מנת שאלו יאפשרו שמירה על רמה מקצועית ראוייה.

בשולי דבריה מציינת ועדת האתיקה, כי אף שנושא גבולות העיסוק של פסיכולוגים מומחים מחוץ לתחומי מומחיותם הוא חשוב וראוי מאוד, חיוני לפעול גם ואולי בעיקר להסדרת הבעיה של התערבויות פסיכולוגיות המבוצעות ע"י פסיכולוגים הרשומים בפנקס הפסיכולוגים ללא התמחות, וגם ע"י מי שמתחזים לפסיכולוגים, בהן פוטנציאל הנזק לציבור והרשלנות המקצועית גדולים לאין שיעור.

בברכה,

יונתן בורנשטיין בר יוסף-יו"ר
וחברי ועדת האתיקה של הפ"י

העתקים:

מריאל הוברמן – מנכ"לית הפ"י

עו"ד צירלי בוזגלו - היועץ המשפטי להפ"י

עו"ד אדר גרין – משרד היועמ"ש